כיתה ה' | עברית ולשון | שיעור 3 מתוך 4 | 45 דק' | מתאים לממלכתי ולממלכתי-דתי

שורש בשמות ומשפחות מילים

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים ימצאו את השורש בשמות עצם ובשמות תואר
- התלמידים יבנו משפחת מילים מאותו שורש
- התלמידים ישתמשו במילים ממשפחה אחת במשפטים

📖 הסבר למורה

גם שמות עצם ושמות תואר בנויים משורש ותבנית. למשל, משלוח ושליח מהשורש ש-ל-ח, ומחשב וחשבון מהשורש ח-ש-ב. שמות רבים נוצרים בעזרת תוספות קבועות: מ' בתחילת המילה (מכתב, מפתח, מזכרת), ת' בתחילת המילה (תלמיד, תזכורת), סיומות כמו ־ון, ־ן, ־ות, ־ה (זיכרון, רקדן, ילדות, שמירה). כל המילים שיש להן אותו שורש נקראות משפחת מילים. הכרת משפחות מילים עוזרת להבין מילים חדשות: אם יודעים ש'מזכרת' באה מהשורש ז-כ-ר, אפשר לנחש שהיא קשורה לזיכרון.

👩‍🏫 פעילות בכיתה

1. המורה כותבת שורש במרכז הלוח (ש-ל-ח) והכיתה בונה 'עץ משפחה': שלח, שליח, משלוח, שליחות, נשלח.
2. דיון: האם 'מגדל' ו'מגדר' מאותה משפחה? בודקים אותיות וסדרן (ג-ד-ל לעומת ג-ד-ר) ומשמעות, ומגיעים למסקנה שלא.
3. בקבוצות: כל קבוצה מקבלת שורש ובונה משפחה של לפחות 5 מילים.
4. הקבוצות מציגות, והכיתה בודקת שכל מילה באמת מכילה את השורש באותו סדר.
5. עבודה אישית בדף.

💡 הערות למורה

יש תלמידים שמכניסים למשפחה מילה עם אותיות דומות אך שורש אחר (מגדל ומגדר). חוזרים לבדיקת סדר האותיות והמשמעות. למתקשים: לתת מאגר מילים למיון. למתקדמים: לכתוב סיפור קצר שכל מילותיו המודגשות מאותו שורש.

📝 בדף העבודה

משפחות מילים: 10 תרגילים, ומחוון מלא בעמוד השני.

מחוון למורה

מחוון: משפחות מילים

1. ח-ש-ב
2. ש-ל-ח
3. ז-כ-ר
4. פ-ת-ח
5. ע-ב-ד
6. סגורה (תשובות נוספות מתקבלות אם הן מהשורש ומתאימות, למשל נסגרה)
7. נשברה
8. תשובות אפשריות: גדול, גדל, גודל, מגדל, גידול, הגדיל
9. זכה (השורש ז-כ-ה; בשאר המילים ז-כ-ר)
10. תשובה אפשרית: התלמיד למד למבחן בספרייה.